

Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui 2020-05-07 Nr.
I 2020-04-30 Nr. S-2020-1923

DĖL NUOMONĖS PATEIKIMO

Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija (toliau – LŠTA), atsižvelgdama į Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto 2020-04-30 d. paklausimą, teikia nuomonę dėl Šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 8, 11 ir 15 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIP- 4702 (toliau – Įstatymo projektas) numatomų pakeitimų, bei kokią įtaką siūlomos nuostatos turės šilumos ir karšto vandens vartotojams.

LŠTA teigiamai vertina Įstatymo projekte numatomas pataisas, kad visų skaitiklių (įskaitant įvadinius atsiskaitomuosius šilumos apskaitos prietaisus, geriamojo vandens prieš karšto vandens ruošimo įrenginį, karšto vandens apskaitos prietaisai butuose ir neatsiskaitomieji šilumos skaitikliai arba dalikliai), būtinų tiksliam rodmenų surinkimui ir teisingam sąskaitų išrašymui, rodmenys būtų nuskaitomi nuotoliniu būdu.

Lietuvoje, skirtingai nei daugumoje kitų ES šalių, atsiskaitymui už šiluminę energiją taikoma vienanarės šilumos ir karšto vandens kainos, kurios nustatomos skirtingos kiekvienam mėnesiui ir dėl to, kad koreguojama eilė faktorių, kasmėnesinės kainos gali reikšmingai skirtis. Todėl tikslus šiluminės energijos suvartojimo nuskaitymas vienu metu mėnesio pabaigoje yra ypatingai svarbus tiek šilumos vartotojams, tiek ir tiekėjams.

Pagrindinės praktikoje egzistuojančios problemos:

1. Tiksliam suvartotos energijos kiekiui nustatyti būtina atsiskaitomųjų apskaitos prietaisų duomenis nuskaityti paskutinės mėnesio dienos vidurnaktį, ko padaryti fiziškai neįmanoma nesant nuotolinei vienalaikio nuskaitymo funkcijai. Iš viso Lietuvoje šiuo metu yra daugiau nei 21 tūkst. įvadinių šilumos skaitiklių, iš kurių tik 11 tūkst. rodmenis nuskaito nuotoliniu būdu.
2. Ivadinis šalto geriamojo vandens apskaitos prietaisas prieš karšto vandens ruošimo įrenginį (šilumokaitį) priklauso geriamojo vandens tiekėjui. Pagal šio skaitiklio rodmenis nustatomas šilumos kiekis, kuris buvo suvartotas pastate karštam vandeniui ruošti. Geriamojo vandens tiekėjas skaitiklių rodmenis nuskaito be nuotolinės duomenų nuskaitymo sistemos, nebūtinai paskutinę mėnesio dieną. Tai sudaro dideles paklaidas duomenų tikslumui per ataskaitinį laikotarpį.

3. Daugiabučių namų gyventojai patys deklaruoja savo bute suvartoto karšto vandens rodmenis. Tai jie daro jiems bet kurią priimtina mėnesio dieną (ne mėnesio paskutinę dieną), rodmenis suapvalina arba deklaruoja ne faktinį suvartojimą, o už kelis praeitus mėnesius, deklaruoja į priekį pagal ankstesnių mėnesių istoriniais duomenimis paremtą (nuspėjama) karšto vandens galimai suvartotą kiekį. Tai sudaro dideles paklaidas duomenų tikslumui per ataskaitinį laikotarpį. Šiuo metu iš beveik 700 tūkst. karšto vandens skaitiklių tik apie 34 proc. turi nuotolinio nuskaitymo funkciją.

4. Savarankiškas gyventojų karšto vandens skaitiklių rodmenų deklaravimas bet kurią pasirinktą mėnesio dieną lemia, kad gyventojai karšto vandens tiekėjui pateikia duomenis ne už ataskaitinį laikotarpį (konkretų praėjusį mėnesį), o už dalį prieš tai iki ataskaitinio laikotarpio buvusio mėnesio, kuomet karšto vandens kaina buvo kita (didesnė arba mažesnė). Dėl to už dalį suvartoto karšto vandens mokama kitokiu tarifu, nei jis faktiškai tuo laikotarpiu kainavo.

5. Be nuotolinio karšto vandens rodmenų nuskaitymo susidaro dideli šilumos kiekiai su nepaskirstytu karštu vandeniu, nes tiksliai dėl jau minėtų priežasčių nėra galimybės išmatuoti karšto vandens suvartojimo per ataskaitinį laikotarpį.

Šilumos tiekimo įmonės kasmet patiria apie 3 proc. komercinių nuostolių tiekiant karštą vandenį. Susidarę finansiniai nuostoliai blogina bendrovių rentabilumą, prastėja skolinimosi sąlygos, mažėja ir brangsta investicijos. Šilumos tiekėjas nekontroliuodamas karšto vandens tiekimo sistemų pastatuose, dažniausiai negali šių nuostolių visiškai pašalinti

Šiuo metu pagal galiojančią kainodarą įvadinį atsiskaitomųjų šilumos apskaitos prietaisų įrengimo priežiūros ir patikros sąnaudos yra įskaičiuojamos į šilumos kainą (Šilumos ūkio įstatymo 32 str.). Preliminariai vertinant šilumos kainai didelės įtakos įvadinės apskaitos pervedimas į nuotolinę neturės, kadangi Lietuvoje apie 50 proc. įvadinį apskaitos skaitiklių daugiabučiuose jau dabar turi nuotolinę nuskaitymo funkciją. Šiuolaikinis įvadinės apskaitos prietaisas rinkoje maždaug kainuoja apie 400 eur be PVM.

Atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokestį (kuris apima prietaisų įrengimą, tinkamos jų techninės būklės ir nustatyto matavimų tikslumo užtikrinimą, patikros organizavimą) nustato savivaldybės taryba, vadovaudamasi VERT patvirtinta Atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokesčio skaičiavimo metodika (Šilumos ūkio įstatymo 15 straipsnio 3 dalis). Metodikoje numatyta, jog karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokestį savivaldybės taryba nustato veiklos plano vykdymo laikotarpiui. Pats veiklos planas apibrėžiamas kaip apskaitos prietaisų aptarnavimo paslaugas teikiančio subjekto parengtas dokumentas, kuriame nurodyti per subjekto pasirinktą ir su savivaldybės institucija suderintą laikotarpį planuojami atlikti apskaitos prietaisų aptarnavimo darbai, plėtra, šio plano

įgyvendinimui reikalingos lėšos ir finansavimo šaltiniai. Šiuo metu atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokestis mechaniniams atsiskaitomiesiems apskaitos prietaisams maždaug siekia apie 0,60 eur/vnt, kai elektroniniai su nuotolinio nuskaitymo galimybe vartotojams per mėnesį kainuoja apie 1 eur /vnt (be PVM). Buitinis karšto vandens apskaitos prietaisas su vienalaikiu duomenų nuskaitymu šiuo metu rinkoje kainuoja apie 50 eur/vnt be PVM).

Už neatsiskaitomųjų šilumos skaitiklių arba daliklių (butuose) įrengimą ir eksploatavimą vartotojams nustatomas taip pat atskiras mokestis (Šilumos ūkio įstatymo 11 straipsnio 5 p.) Šilumos skaitiklių arba daliklių aptarnavimo mokestį nustato savivaldybės taryba pagal VERT patvirtintą Neatsiskaitomųjų šilumos apskaitos prietaisų aptarnavimo mokesčio skaičiavimo metodiką. Pagal šią metodiką vietos savivaldybės institucijos taip pat turi tvirtinti prietaisų įrengimo/ap tarnavimo veiklos planą, kuriame nustatomi planuojami atlikti apskaitos prietaisų aptarnavimo darbai, plėtra, terminai, plano įgyvendinimui reikalingos lėšos ir finansavimo šaltiniai. Skaičiuojant apskaitos prietaisų aptarnavimo mokestį, įvertinami ne tik jau įrengtų, bet ir reikiamų įrengti apskaitos prietaisų skaičius. Pažymėtina, kad kol kas ne visose savivaldybėse yra patvirtinti tokie veiklos planai ir aptarnavimo mokesčių tarifai. Siekiant realizuoti privalomą šilumos tiekėjų lėšomis naujai įrengiamų šilumos tiekėjo nuosavybėje esančių neatsiskaitomųjų šilumos skaitiklių duomenų nuskaitymą, reikia atlikti eilę pasiruošiamųjų veiklų, todėl ne visi šilumos tiekėjai gali spėti pasiruošti įgyvendinti prievolę nuo 2020 m. spalio 26 d. Šiuo metu šilumos skaitiklio su nuotoliniu nuskaitymu (bute) kaina rinkoje yra apie 200 eur/vnt, o daliklių (ant radiatorių) apie 35-40 eur/vnt be PVM.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, LŠTA nuomone modernizuojant apskaitos sistemas galutiniai mokėjimai vartotojams neturėtų ženkliai išaugti, ilgalaikėje perspektyvoje pingant technologijoms ir brangstant žmoniškųjų išteklių sąnaudoms bus sukuriamos pridėtinės vertės:

- vartotojų laiko sutaupymas (gyventojai nebegaiš laiko deklaruodami skaitiklių rodmenis)
- Turėdami nuolatinę prieigą (internetiniai portalai, mobilios aplikacijos) prie informacijos apie savo suvartojimą ir būdami užtikrinti, kad sąskaitos mokamos už tikslų ir faktiškai suvartotą vandens / šilumos kiekį, vartotojai bus motyvuoti taupyti ir ieškoti naujų šilumos ir karšto suvartojimą mažinančių priemonių.
- Tikslesnė apskaita sumažins vartotojų piktnaudžiavimo galimybes, kas mažins praradimus pastato viduje (komercinius nuostolius).
- Mažės šilumos tiekėjo išlaidos (nebeliks darbo sąnaudų įvadinės apskaitos rodmenų nurašymui kas mėnesį)

- Nuotolinė apskaita padės šilumos tiekėjams gauti reikalingus duomenis laiku, būti tikriems dėl jų tikslumo, kas sukurs daugiau duomenų analizės galimybių, todėl informacija labiau bus naudojama efektyvesnių ir analize pagrįstų sprendimų priėmimui
- Didesnė ekonominė nauda būtų pasiekti atliekant ne atskirą šalto vandens, šilumos ir karšto vandens apskaitos modernizavimą, o įgyvendinant jungtinį apskaitos modernizavimą, įsigyjant tą pačią IT sistemą, duomenų perdavimo įrangą (koncentratorius, antenas). Daugelyje miestų šilumos tiekėjai jau dabar svarsto tokia galimybę kooperuotis kartu su geriamojo vandens tiekimo įmonėmis, kas leistų sumažinti bendruosius kaštus: sutaupomos lėšos tai pačiai nuotolinio nuskaitymo IT sistemos įrangos įsigijimui ir palaikymui. Tiekėjams pasirinkus tą patį subrangovą papildomai galimi ir karšto bei šalto vandens skaitiklių diegimo sutaupymai.
- Mažesnę mokėjimų našą vartotojai patirtų, jeigu būtų sudarytos galimybės nuotolinę apskaitą diegti su valstybės pagalba, skiriant paramą šilumos tiekėjams įrangos įsigijimui ir montavimui.

Papildomai atkreipiame dėmesį, jog geriamojo vandens (prieš karšto vandens šilumokaitį) skaitiklių įrengia *geriamojo vandens tiekėjas*, todėl šio Įstatymo projekto 15 str. 5 dalies nuostatos dėl geriamojo vandens skaitiklio prieš karšto vandens ruošimo įrenginius duomenų nuskaitymo galimybės (būtinumas) turi būti taip pat numatytas ir Geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo įstatyme.

Prezidentas

dr. Valdas Lukoševičius